

huomaan saaneeni itselleni monta tärkeää seikkaa perusasioiden lisäksi. Tärkeimpänä koen sen, että löysin kirjoista itselleni elinikäisen ystävän. Tuo ystävyysuhde on edelleen voimakas. Toiseksi huomaan työssäni noudattaneeni ajatusta, että jokainen vakavasti suoritettu tehtävä on palkittava, joko esineellisesti tai sanallisesti. Siitä voi syntyä elinikäinen myönteinen muisto. Vaikka ulkolukua nykyisin ei liioin suvaitakaan, niin olen kokenut itselleni melkoisena rikkautena mm. sen laulunsanojen määrän, joka vuosien myötä tuli opittua. Olen aina pitänyt laulamisesta, ja sanojen osaaminen on minulle ollut osa nautintoa. Muistan kansakouluaikani yhden juhlan, en kai esiintynyt useammassa. Alakoulussa kevätjuhlassa esitimme kevätleikin valkoisissa lyhyissä harsopuvuissa, ja päässä olivat kukkaseppeleet. Niinpä työssäni yritin toimia niin, että jokainen oppilaani esiintyi jokaisessa juhlassa. Jospa heille olisi jäänyt kouluaikalta myös juhlamuistoja!

Sirpa Ollikainen

KOULUNJOHTAJA EERO HYVÄRISEN KERTOMAA

Eero Hyvärinen tuli Joutsenlahden kouluun opettajaksi v. 1955. Koulun tilanahtaus oli suuri, ja uusi opettaja ja hänen luokkansa sijoitettiin koulun läheisellä pellolla sijainneeseen Kristillisen työväenyhdistyksen parakkisiin. Koulussa oli tuolloin yli 500 oppilasta (563!)

Työtovereita varhaisilta vuosilta

-Koulunjohtajana toimi Jorma Rantala, joka järjestelytaitollaan ja luontaisella auktoriteetillaan hallitsi vaikean tilanteen, kertoo Eero Hyvärinen. Muita niin opettajina kuin harrastuksissaankin arvostettuja opettajia olivat yläkoulussa mm. Tauno ja Helmi Malinen, Einari Hakkarainen, Erkki Siren, Yrjänä Savolainen, Martta Kertunen, Annikki Reponen ja Rauha Pirkkanen. Alakoulusta ovat mieleen jääneet mm. Ida Nokelainen, Hilka Savolainen, Aino Häkkinen ja Martta Janhunen. Opettajia koulussa oli vuosikymmenien aikana paljon. Jotkut viipyivät kauemmin, jotkut vain pistäytyivät.

Tuohon aikaan naisilla ja miehillä oli eri palkka. Tämä aiheutti paljon keskusteluita, jopa riitojakin opettajien keskuudessa. Myös Opettajayhdistys joutui ottamaan asiaan kantaa.

Työskentelystä koulussa

-Työviikko oli 6-päiväinen, ja opettajalla oppitunteja sen mukaisesti. Työtä tehtiin paljon. Kerhotoiminta oli vilkasta, ja opettajat pitivät kerhoja mielellään. Näytelmäkerhoa oli ohjannut Erkki Siren, hänen jälkeensä Eine Ikäheimonen ja myöhemmin v. 1973 kouluun opettajaksi tullut Sirpa Ollikainen, kertoo Eero Hyvärinen.

-Kun tulin Joutsenlahden kouluun opettajaksi, perustin heti kuoron. Siitä tuli suosittu oppilaiden keskuudessa. He olivat hyviä laulamaan! Samoin perustin kuvataidekerhon. Piirsimme, teimme akvarelleja ja maalasimme öljyväreilläkin. Myös tämä kerho innosti oppilaita. Tanhukerhokin toimi myöhemmin Sirpa Ollikaisen ohjaamana. Jo varhaisempina vuosina koulussa oli harrastettu sekä hiihtoa että jääpalloa. Sukset

Kuva: Kuvapaja

Koulunjohtaja Eero Hyvärinen 18.9.1987.

useimmilla oppilailla oli, samoin luistimet. Koululla oli mailoja kaikille tarvitseville. Liikuntaperinnettä, varsinkin telinevoimistelua, jatkoi Kari Vuohelainen. Tyttöjen liikunnalla oli myös kunniakas menneisyys Rauha Pirkkasen pitämästä voimistelukerhosta alkaen. Tätä perinnettä jatkoi Anna-Liisa Ruutiainen. Monet kerhoista, sekä kuoro, järjestivät juhlia ja näytöksiä koululla, esiintyivät sekä varkautealaisissa että maakunnallisissa tilaisuuksissa ja kilpailuissa yleensä hyvällä menestyksellä. Tanhukerho osallistui myös valtakunnalliseen tapahtumaan ja samoin kuoro useammankin kerran.

-Kuoron, eri kerhojen ja koko opettajakunnan yhteistyönä valmistui aikoinaan musiikkinäytelmä Pienet sydämet. Se keräsi yli 2500 katsojaa Joutsenlahden koulun juhlasaliin. Esitys videotihti, mutta nauha on kadonnut, jota Eero Hyvärinen harmittelee.

-Myös opettajat harrastivat 1960-luvulla. Miesopettajilla oli oma kvartetti, ja lisäksi oli opettajien sekakvartetti. Ne esiintyivät oppilaskerhojen kanssa ja järjestivät maksullisia tilaisuuksia. Saaduilla tuloilla hankittiin mm. kannettava levysoitin ja videokamera koululle. Muutenkin koululla oli erikoisia, muilta kouluilta vielä puuttuvia välineitä, joita oli saatu hankituksi. Sellaisia olivat mm. kaupungin koulujen ainoa suurikokoinen episkooppi, suurikokoinen naururi ja kannettava piirtoheitti, muistelee Eero Hyvärinen.

-Joulu- ja kevätjuhlien lisäksi koululla järjestettiin vuosittain äitienpäiväjuhla. Se tapa loppui 1970-luvun alkupuolella, samoihin aikoihin, kun siirryttiin 5-päiväiseen työviikkoon ja ruvettiin valmistautumaan peruskouluun, joka alkoi Varkaudessa v. 1975, jatkaa Eero Hyvärinen.

Seuraavia asioita Eero Hyvärinen muistelee vielä 1960-luvulta: -Ruoka alkoi vähitellen monipuolistua. Keittoruuan lisukkeeksi tuli näkkileipää, mutta ei voita. Seuraavaksi tulivat mukaan voi ja maito sekä veitsi- ja haarukkaruoat, siis perunat ja kastikkeet. Koulun keittiö

siirrettiin ison koulun puolelta pienen koulun alakertaan. Jatkoluokkien tarpeisiin tehty kemian ja fyysiikan luokka, auditorio, muutettiin tavalliseksi luokaksi ja viimeinenkin opettaja-asunto muutettiin luokahuoneeksi. Ison koulun puolella kirjasto siirrettiin alakertaan tyttöjen käsityöluokaksi remontoitua luokkaan, jossa aikaisemmin oli ollut jatkokoulun kotitalousluokka.

-Kun v. 1961 päästiin pois vuoroluvusta, ruvettiin pitämään koulun yhteisiä joka-aamuja aamuhartauksia, molemmissa koulussa omiaan. Tilaisuudessa laulettiin aina myös virsi. Molemmissa rakennuksissa oli hyvät urkuharmonit, ja soittavia opettajia. Näin toimitettiin peruskoulun alkuun saakka.

Siirtyminen peruskouluun

Peruskoulun siirtymävaihe, vuodet 1972-1975, toi jo kouluelämään muutoksia. Koulutoimisto kasvoi. Virkaan tuli koulutoimenjohtaja, opetuspäällikkö, talouspäällikkö, kanslisti ja pian myös ruokahuoltopäällikkö. Byrokraatia lisääntyi. Papereita piti täyttää entistä enemmän, tarkemmin ja useammin, ja niitä tarkisti entistä useampi henkilö tai ryhmä. Selontekoa oli kirjoitettava monenmoisista asioista. Johtajan tehtävänä oli mm. laskea oppilaiden saamista ruoasta kalorimäärät ja raportoitava ne säännöllisin väliajoin koulutoimistoon. Koululle nimettiin poliittisesti valittu johtokunta, joka mm. hyväksyi järjestysäännöt, käsitteli koulun vuosittaisen opetussuunnitelman ja myönsi oppilaille vaateavustukset koulunkäynnin turvaamiseksi. Johtokunnan jäsenet olivat yleensä oppilaiden vanhempia tai ainakin asuivat koulupiirin alueella. Tämä lisäsi kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Syntyi luokkatoumiuntia ja vanhempainyhdistyksiä, muistelee v. 1971 koulunjohtajaksi valittu Eero Hyvärinen, ja jatkaa:

-Opettajakunta pohdiskeli uusia opetussuunnitelmia. Tulokset näkyivät opetuksen monipuolistumisena. Joutsenlahden kouluun (nimi muuttui peruskouluun siirryttäessä) perustettiin entisen puutarhan paikalle biologinen puutarha, jossa oli useita kymmeniä erilaisia puita,

pensaita ja perennoja. Siellä oli myös peruna- ja porkkanapenkkit, tilli- ja persiljakasvustot sekä tavalliset herukkapensaat. Kasvit oli varustettu nimikyltillä, joka sisälsi myös perustiedot kyseisestä kasvista. Ajatuksen 'äiti' oli Pirkko Silaste, joka myös vastasi puutarhan hoidosta luokkansa kanssa. Toinen erikoisuus oli kompostointi, ensimmäinen Varkauden kouluissa. Sen 'isä' oli Jorma Tuunanen. Kompostia hoitivat oppilaat keittiöhenkilökunnan avustuksella Jorma Tuunanen valvonnassa.

-Peruskoulu toi matematiikkaan alkioiden laskemisen, alkoi ns. uusi matematiikka. Kurssejakin siitä opettajille järjestettiin. Onneksi pian todettiin, että 'vanhassa vara parempi'. Samoin kävi laskutikulle. Pitkiä ja painavia laskutikkuja hankittiin koululle parin luokan tarpeisiin. Ne todettiin kuitenkin sopimattomiksi peruslaskutaidottoman lapsen oppimisvälineiksi. Pysyvämpi ja aiheellinen muutos oli se, kun perinteisestä mustetekynästä ja -pullosta siirryttiin mustetäytetyniin. Kehitys helpotti monen kirjoittajan taidon kehittymistä ja paransi vihkossa jäljen siisteyttä. Mustetäytetyniä käytettiin vielä 1980-luvulla, kuivamustekynien yleistymiseen saakka. Ne eivät kuitenkaan vakiinnuttaneet asemaansa koulukirjoituksessa. Rahaa tällais-

ten perusvälineiden hankkimiseen oli, kuten muutenkin opiskelutarvikkeisiin, kirjoihin ja kirjastohankintoihin, muistelee Eero Hyvärinen, ja kertoo lisää raha-asioista:

-Sama rahatilanne ei ollut vanhenevien rakennusten korjauksien suhteen. Rahanpuute oli aina siirtämässä välttämättömiäkin korjauksia. Katto saatiin kuitenkin aina joskus kunnostettua, samoin kuin veden kelvottomuuden tultua selvitettyksi vesijohdot uusittiin. Pienen koulun saneeraustakin suunniteltiin, mutta se siirtyi aina aikaan parempaan. Eräässä vaiheessa koulun pihalle suunniteltiin tenniskenttää, johon rahat olisivat löytyneet. Opettajakunnan vastustuksen vuoksi ajatus ei toteutunut.

Lopuksi koulunjohtaja Eero Hyvärinen toteaa: Paljon on vuosikymmenien aikana kouluelämässä muutoksia tapahtunut, niin opetuksessa, hallinnossa kuin rakennuksissakin. Kokeiltu on kaikenlaista, josta huonoksi todettu on unohtunut, ja, hyväksi havaittu jäänyt käyttöön tai entiseen hyvään on palattu. Koulunjohtaja Eero Hyvärinen jäi eläkkeelle 1.11.1987.

Keskustelun pohjalta
muistiinmerkintä
Sirpa Ollikainen

Kulttuuripäivät Varkaudessa piippujen ympärillä

Savolaista kulttuuripäivää on vietetty 1990-luvulta lähtien, ne olivat Kuopiossa 1982, Mikkelissä 1983, Varkaudessa niitä vietettiin 20 vuotta sitten. Kulttuuripäivien pitämisestä sovittiin Etelä-Savon kanssa pidettäväksi. Tämä vuorottelu toimi 1980-luvulla mutta ei enää myöhemmin. Näyttävimmät kulttuuripäivät pidettiin Kuopiossa kolmipäiväisinä vuonna 2000. Teemana oli Savo 1000 vuotta. Ohjelmassa oli seminaareja, kulkua ja pääjuhla. Viimeiset kulttuuripäivät olivat Tuusniemellä 2004, aiheena evakot, Karjalan siirtolaiset. He saapuivat kulkueena juhlapaikalle.

Tämän vuoden kulttuuripäivää vietetään Varkaudessa 9. syyskuuta, aiheena lähdön ja saapumisen paikat. Tämä aihe on valtakunnallinen. Kuinka tärkeitä ovat nämä paikat meille itsekullekin. Kautta aikain on lähdetty ja saavuttu laitureille, kanaville, rautatie- ja linja-autoasemille, lentokentille jne. Ne ovat olleet matkan alku- tai päätepisteitä. Näihin lähtöihin ja tulemisiin on sisällynyt tervetuloivotuksia ja jälleennäkemisenilöä, lähdön haiketta ja jäähyväisiä. Ja Suomessa on tähän asti olleet nämä lähdön ja tulemisen paikat turvallisia, kun ajattelemme tapahtumia esimerkiksi Espanjassa, Englannissa tai jossain muualla maailmassa. Toivon mukaan näin myös maassamme jatkuu.

Tapaamisiin Taipaleen kanavalla Varkaudessa 9.9 klo 11.00

Anna-Liisa Happonen
Pohjois-Savon kotiseutuyhdistystenliiton
hallituksen puheenjohtaja.